Lietas Nr. A42709509
Lietas arhīva Nr. AA43-1320-14/3

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2014.gada 22.aprīlī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja S.Gintere,

tiesneses I.Meldere un M.Osmane,

piedaloties atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Vides pārraudzības valsts biroja pārstāvjiem zvērinātam advokātam Jānim Vaitam un levai Hahelei, trešajai personai I.K.,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz P.T. pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, sakarā ar Vides pārraudzības valsts biroja apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 30.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] P.T. un I.K. katram pieder 1/2 domājamā daļa no nekustamā īpašuma /Nosaukums A/ – zemes gabals 6,5 ha platībā (kadastra numurs /numurs A/), Andrupenes pagastā, Krāslavas novadā (turpmāk īpašums /Nosaukums A/).

2008.gada 13.novembrī P.T. vērsās ar iesniegumu Dabas aizsardzības pārvaldē, lūdzot piešķirt atlīdzību par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem īpašumam /Nosaukums A/, kuram noteikts apgrūtinājums – dabas parka „Rāzna" ainavu aizsardzības zonas teritorija.

Ar Dabas aizsardzības pārvaldes direktora 2008.gada 11.decembra lēmumu Nr.1.31/08/190-a (turpmāk Sākotnējais lēmums) P.T. iesniegums noraidīts. Pieteicējs šo lēmumu apstrīdēja.

[2] Ar Vides pārraudzības valsts biroja (turpmāk Birojs) direktora 2009.gada 19.janvāra lēmumu Nr.2s (turpmāk Lēmums) Sākotnējais lēmums atstāts negrozīts. Lēmums cita starpā pamatots šādi.

Nav strīda par to, ka saskaņā ar Rāznas nacionālā parka likuma, kas spēkā no 2007.gada 1.janvāra, 2.pielikuma II sadaļas 12. un 13.punktu īpašums /Nosaukums A/ atrodas valsts nozīmes īpaši aizsargājamā dabas teritorijā Rāznas nacionālā parka dabas lieguma zonā „Litaunīku Mēness kalendārs". Īpašums /Nosaukums A/ reģistrēts zemesgrāmatā 2008.gada 3.septembrī un īpašumtiesību pamats ir Valsts zemes dienesta Dienvidlatgales reģionālās nodaļas Krāslavas biroja vadītājas 2008.gada 2.jūlija lēmums Nr.11-01-DL2/390 (turpmāk VZD 2008.gada 2.jūlija lēmums).

Īpašumam /Nosaukums A/ mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi noteikti 2004.gada 24.aprīlī, kad stājās spēkā Ministru kabineta 2004.gada 8.aprīļa noteikumi Nr.264 „Dabas parka „Rāzna" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" (turpmāk Dabas parka „Rāzna" noteikumi). Ierobežojumi noteikti pirms VZD 2008.gada 2.jūlija lēmuma pieņemšanas par tiesību uz īpašumu /Nosaukums A/ 6,5 ha kopplatībā atjaunošanu P.T. un I.K..

Konkrētajā gadījumā nav piemērojama likuma „Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos" (turpmāk Kompensāciju likums) 6.panta otrās daļas 1.punkta norma, kas nosaka, ka atlīdzību par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem piešķir, ja mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi ir noteikti pēc tam, kad pieņemts lēmums par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu.

[3] P.T. Administratīvajā rajona tiesā iesniedza pieteikumu par Lēmuma atcelšanu un kompensācijas piešķiršanu likumā noteiktā kārtībā.

Pieteikumā un tā papildinājumos, kuros lūgts grozīt VZD 2008.gada 2.jūlija lēmumu, dzēst zemesgrāmatas nodaļas ierakstu par īpašumtiesību pamatu un veikt jaunu ierakstu, norādīti turpmāk minētie apstākļi.

[3.1] Pieteicējs nav zinājis par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpašumā līdz 2008.gada 11.decembrim, kad meža inventarizācijas datos ierakstīta atzīme „dabas lieguma zona". Iepriekš izdotajos dokumentos šādi ierobežojumi nebija norādīti.

[3.2] Ar Andrupenes pagasta zemes komisijas 1994.gada 6.decembra lēmumu (protokols Nr.7) (turpmāk Zemes komisijas lēmums) pieteicējam un I.K. atjaunotas īpašuma tiesības uz Andrupenes pagasta /Nosaukums C/ mājas zemi 11,87 ha platībā. Ar Krāslavas rajona zemes komisijas 1995.gada 30.marta lēmumu (protokols Nr.5) minētais lēmums atstāts spēkā. Ar Centrālās zemes komisijas 1995.gada 7.augusta lēmumu (protokols Nr.82) abi iepriekš minētie lēmumi atstāti spēkā. VZD 2008.gada 2.jūlija lēmumā ir atkārtots Zemes komisijas lēmuma, ar kuru pieteicējam faktiski atjaunotas īpašuma tiesības, saturs.

[3.3] Lēmumā ir sagrozīti lietas patiesie apstākļi par īpašuma tiesību atjaunošanas datumu, jo pieteicējam nelabvēlīgais lēmums pamatots ar to, ka īpašuma tiesības pieteicējam un I.K. atjaunotas ar VZD 2008.gada 2.jūlija lēmumu.

[4] Paskaidrojumos Administratīvajai rajona tiesai Birojs norādīja, ka pieteikumu neatzīst.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 30.marta spriedumu noraidīts P.T. pieteikums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu un VZD 2008.gada 2.jūlija lēmuma grozīšanu. Spriedums motivēts šādi.

[5.1] Tiesa konstatēja, ka lietā ir strīds par pieteicēja tiesībām uz labvēlīga administratīvā akta saņemšanu, proti, par to, vai pieteicējam ir tiesības saņemt atlīdzību par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem īpašumā /Nosaukums A/.

Skatot pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, tiesa atsevišķi nelemj par nelabvēlīgā administratīvā akta atcelšanu – šajā gadījumā par Lēmuma atcelšanu, bet gan pārbauda, vai pastāv labvēlīga administratīvā akta izdošanas priekšnoteikumi. Gadījumā, ja tiek pieņemts lēmums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, iepriekš izdotais iestādes atteikums automātiski zaudē spēku.

[5.2] Tiesa atsaucās uz Kompensāciju likuma 5.panta pirmo daļu, 6.panta pirmo daļu un šā panta otrās daļas 1.punktu. Tiesa secināja, ka atlīdzība par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem ir piešķirama, ja mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi ir noteikti pēc tam, kad pieņemts lēmums par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu. Kopīpašuma gadījumā priekšnoteikums kompensācijas saņemšanai ir visu kopīpašnieku kopīgs pieprasījums, savstarpēji vienojoties.

[5.3] Īpašums /Nosaukums A/ pieder pieteicējam un I.K. kā kopīpašums. Saskaņā ar Kompensāciju likuma 5.panta otro daļu šādā gadījumā kompensācijas piešķiršanas obligāts priekšnoteikums ir visu kopīpašnieku pieprasījums. Pieteicējs iestādē kompensāciju pieprasīja, 2008.gada 13.novembrī iesniedzot Dabas aizsardzības pārvaldei iesniegumu. Pieteicējs iesniegumā norādīts gan kā iesniedzējs, gan kā labuma guvējs, t.i., atlīdzības saņēmējs. Iesniegumā norādīts, ka tam pievienota pilnvaras kopija.

Izvērtējot lietas materiālos esošo I.K. 2008.gada 30.aprīlī pieteicējam izsniegto ģenerālpilnvaru, tiesa konstatēja, ka tajā nav ietverts pilnvarojums pieteicējam izteikt I.K. vārdā gribu attiecībā uz kompensācijas piešķiršanu. Šāds pilnvarojums nav konstatējams no pilnvarojuma apsaimniekot mežus.

Tiesas ieskatā iestādei bija jākonstatē, ka kompensācijas pieprasījumu, savstarpēji vienojoties, nav iesnieguši visi kopīpašnieki, tādēļ labvēlīga administratīvā akta izdošana bija jāatsaka uz šī pamata.

Minētais apstāklis arī tiesai ir patstāvīgs pamats noraidīt pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

[5.4] Lai gan pirmās instances tiesas ieskatā lietā vairs nav nozīmes citu labvēlīga administratīvā akta priekšnoteikumu konstatēšanai, tiesa vērtēja arī Lēmumā norādītā atteikuma pamatu.

[5.4.1] Lietā nav strīda par to, ka mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi īpašumā /Nosaukums A/ noteikti kopš 2004.gada 24.aprīļa, kad stājās spēkā Dabas parka „Rāzna" noteikumi.

Likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas lauku apvidos" (ja nav atsevišķas piebildes, zemes reformu reglamentējošie normatīvie akti apskatīti redakcijā, kas bija spēkā Andrupenes pagasta zemes komisijas 1994.gada 6.decembra lēmuma pieņemšanas brīdī) 4.pants noteica zemes reformas veikšanu divās kārtās. Zemes komisijas lēmuma pieņemšanas brīdī pagasta zemes komisijas uzdevumus regulēja likuma „Par zemes komisijām" 2.panta otrā daļa. Ar likuma grozījumiem, kas stājās spēkā 1995.gada 10.oktobrī, likuma „Par zemes komisijām" 2.panta otrās daļas otrais punkts izteikts jaunā redakcijā.

Likuma „Par zemes privatizāciju lauku apvidos" 22.pants noteica prasības lēmumam par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu, proti, saskaņā ar panta pirmo daļu pagasta Tautas deputātu padomes lēmumā par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu jānorāda: uz kādu zemi un kādā apjomā tiek atjaunotas īpašuma tiesības; par kādu zemes platību pienākas kompensācija un kāds ir tās apmērs. Savukārt 22.panta otrā daļa noteica, ka visos gadījumos lēmumam pievienojams zemes nogabala robežu plāns.

No norādītajām tiesību normām tiesa secināja, ka zemes reformas gaitā lēmums par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu varēja tikt pieņemts: 1) zemes reformas otrajā kārtā (sākot ar 1993.gada 1.janvāri); 2) norādot, uz kādu zemi un kādā apjomā tiek atjaunotas īpašuma tiesības; 3) pēc zemes robežu ierādīšanas (iemērīšanas) un zemes robežu ierādīšanas akta un zemes robežu plāna

izgatavošanas (zemes nogabala robežu plānu pievienojot lēmumam). 4) lēmumu varēja pieņemt pagasta zemes komisija (*likuma redakcijā pēc 1995.gada 10.oktobra*).

[5.4.2] Tiesa uzskatīja, ka Zemes komisijas lēmums atbilst minētajām pazīmēm un nav pamata uzskatīt, ka tas nav lēmums par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu. Tādējādi lēmums par īpašuma tiesību atjaunošanu pieteicējam uz zemi ar kadastra apzīmējumu 6042 001 0015 tika pieņemts 1994.gada 6.decembrī, t.i., pirms iestādes konstatētā mežsaimnieciskās darbības ierobežojumu noteikšanas brīža – 2004.gada 24.aprīļa. Līdz ar to iestādei nebija pamata konstatēt, ka nav izpildījies Kompensāciju likuma 6.panta otrās daļas 1.punkta priekšnoteikums.

Tas apstāklis, ka Valsts zemes dienests atkārtoti pieņēma VZD 2008.gada 2.jūlija lēmumu par īpašuma tiesību atjaunošanu pieteicējam un I.K. uz mantojamo zemi, nemaina to apstākli, ka faktiski lēmums par īpašuma tiesību atjaunošanu uz šo zemi pieteicējam tika pieņemts jau 1994.gada 6.decembrī. Tiesas ieskatā atkārtota lēmuma pieņemšanu pamatā noteica nepieciešamība apstiprināt zemes platības izmaiņas pēc tās precizēšanas, kā arī zemes īpašuma tiesību apgrūtinājumu noteikšana. Līdz ar to iestāde nepareizi konstatēja lietas faktiskos apstākļus, un Lēmumā norādītais atteikuma pamatojums nav tiesisks.

Tiesa uzskatīja, ka spriedumā konstatētie apstākļi nav šķērslis pieteicējam, savstarpēji vienojoties ar kopīpašnieci I.K., iesniegt atkārtotu iesniegumu par kompensācijas piešķiršanu par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem īpašumā /Nosaukums A/.

[5.5] Tiesa konstatēja, ka 2010.gada 18.februārī iesniegtajā pieteikuma papildinājumā izteiktie papildus lūgumi tiesai kopumā veido vienu prasījumu, t.i., prasījumu par VZD 2008.gada 2.jūlija lēmuma grozīšanu un prettiesiska lēmuma seku novēršanu. Minētais prasījums izteikts kā alternatīva prasījumam par labvēlīga administratīva akta izdošanu.

Tā kā pieteicēja tiesības ir īstenojamas noteiktā veidā, nav konstatējams tiesisks pamats VZD 2008.gada 2.jūlija lēmuma grozīšanai un pieteikums ir noraidāms arī šajā daļā.

[6] Par Administratīvās rajona tiesas 2010.gada 30.marta spriedumu Birojs iesniedza apelācijas sūdzību, pamatojoties uz šādiem argumentiem.

[6.1] Kaut gan sprieduma rezolutīvā daļa ir pareiza, tiesa tā motīvu daļā ir konstatējusi, ka attiecībā uz pieteicēju iestāde nav pareizi konstatējusi lietas faktiskos apstākļus un Lēmumā norādītais atteikuma pamatojums nav tiesisks.

[6.2] Tiesa pareizi konstatējusi, kādiem apstākļiem pastāvot, varēja tikt pieņemts lēmums par īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemi, taču kļūdaini atzinusi, ka tie visi pastāvēja, pieņemot Zemes komisijas lēmumu.

Kļūdains ir tiesas secinājums, ka nav pamata apšaubīt to, ka Zemes komisijas lēmums pieņemts pēc zemes robežu ierādīšanas (iemērīšanas) un zemes robežu plāna izgatavošanas. Proti, VZD 2008.gada 2.jūlija lēmumā ir norādīts datums, kad zemes vienība ierādīta, t.i., 1994.gada 9.septembrī, taču nav norādīts datums, kad izgatavots robežu plāns un reģistrēts kadastra informācijas sistēmā. No nekustamā īpašuma Zemes robežu plāna secināms, ka tas ir izgatavots Valsts zemes dienesta Krāslavas nodaļas mērniecības birojā 1996.gada 24.jūnijā (izgatavošanas datums) un reģistrēts Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā 2008.gada 12.maijā. Līdz ar to konstatējams, ka 1994.gada 6.decembra lēmuma pieņemšanas brīdī nepastāvēja tiesas norādītais priekšnoteikums lēmuma par īpašuma tiesību atjaunošanu pieņemšanai, t.i., nebija izgatavots zemes robežu plāns.

[6.3] Nav pamatots tiesas secinātais, ka, lai gan likuma „Par zemes komisijām" 2.pantā pagasta zemes komisijas kompetence pieņemt lēmumus par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu ir noteikta tikai ar likuma grozījumiem, kas stājās spēkā 1995.gada 10.oktobrī, minētajam apstāklim konkrētajā lietā nav izšķirošanas nozīmes, un, kā esot redzams no vēlākajiem likuma grozījumiem, zemes īpašuma tiesības atjaunojošo lēmumu nodošana pagasta zemes komisiju kompetencē bijusi atbilstoša pastāvošajai praksei.

Iestāde, tai skaitā pagasta zemes komisija, rīkojas saskaņā ar tai piešķirto deleģējumu (kompetenci), ko tai piešķir ar ārējiem normatīviem aktiem. Administratīvajā procesā vienīgi attiecībā uz starptautiskajām tiesību normām ir atzīts, ka tās satur paražu tiesības (Administratīvā procesa likuma 1.panta septītā daļa), taču Latvijas Republikā nepastāv paražu tiesību sistēma. Tiesai, vērtējot Zemes komisijas lēmumu kopsakarībā ar VZD 2008.gada 2.jūlija lēmumu, bija jāsecina, ka 1994.gada 6.decembrī Andrupenes pagasta zemes komisijas kompetencē nemaz nebija īpašuma tiesību atjaunošana, un tieši tādēļ 2008.gada 2.jūlijā, pēc tam, kad bija izgatavots zemes robežu plāns un reģistrēts kadastra reģistrā, Valsts zemes dienesta Dienvidlatgales reģionālās nodaļas Krāslavas biroja vadītāja pieņēma lēmumu par īpašuma tiesību atjaunošanu.

[7] Paskaidrojumos Administratīvajai apgabaltiesai pieteicējs norādīja, ka apelācijas sūdzību neatzīst, pamatojoties uz šādiem apsvērumiem.

[7.1] Tiesa noraidījusi tikai pieteikumu daļā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu un VZD 2008.gada 2.jūlija lēmuma grozīšanu. Apelācijas sūdzībā norādītie argumenti nebija minēti iepriekšējā administratīvajā procesā un Lēmumā, kā arī nebija izteikti no atbildētāja puses tiesas procesā, un līdz ar to tie nav ņemami vērā. Turklāt atbildētāja minētie apstākļi skar civiltiesisko attiecību sfēru.

[7.2] 2008.gadā juridiski līdz galam noformēts pieteicēja īpašuma tiesību atjaunošanas fakts, kas nemazina tiesību pastāvēšanu no 1994.gada 6.decembra, kad atjaunotas pieteicēja īpašuma tiesības. Iestādes lēmuma pieņemšana balstās uz priekšnoteikumu, ka jābūt pieņemtam lēmumam par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu, nevis uz prasību noformēt juridiskās formalitātes saistībā ar īpašuma reģistrāciju, tai skaitā iekļaušanu valsts kadastra informācijas sistēmā. Pieteicējam tiesības uz īpašumu iesnieguma iesniegšanas brīdī bija nostiprinātas zemesgrāmatā.

[7.3] Sākotnējā lēmumā norādīts, ka saskaņā ar Kompensāciju likuma 6.panta otrās daļas 1.punktu atlīdzību par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem piešķir, ja mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi ir noteikti pēc tam, kad pieņemts lēmums par zemes

īpašuma tiesību atjaunošanu, nevis no brīža, kad nostiprinātas īpašuma tiesības.

VZD 2008.gada 2.jūlija lēmumā skaidri norādīts, ka ar Zemes komisijas lēmumu pieteicējam un I.K. atjaunotas īpašuma tiesības. Pieteicējs šo faktu pierādīja ar notariāli apstiprināta dokumenta iesniegšanu tiesai, līdz ar to šaubu par šo faktu nevar būt, un tas ir atbilstoši likuma prasībām pastāvošs un pierādīts.

[7.4] Atbildētājs nav ievērojis apelācijas sūdzības robežas, jo grozījis pieteikuma pamatu.

[8] Administratīvā apgabaltiesa I.K. pieaicināja piedalīties lietā trešās personas statusā.

[9] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2011.gada 14.oktobra spriedumu pieteikums tika apmierināts daļā par administratīvā akta izdošanu, bet tiesvedība lietas daļā par VZD 2008.gada 2.jūlija lēmuma grozīšanu un zemesgrāmatas ieraksta Andrupenes pagasta zemesgrāmatas nodalījuma Nr./numurs B/II.daļas 1.iedaļā dzēšanu izbeigta.

Izskatot Biroja kasācijas sūdzību par apgabaltiesas spriedumu daļā, ar kuru apmierināts pieteikums, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments (turpmāk Augstākā tiesa) ar 2012.gada 5.jūlija spriedumu atcēla apgabaltiesas 2011.gada 14.oktobra spriedumu.

Izskatot lietu atkārtoti, Administratīvā apgabaltiesa ar 2012.gada 11.oktobra spriedumu noraidīja pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Izskatot lietu sakarā ar pieteicēja un trešās personas kasācijas sūdzībām, Augstākā tiesa ar 2013.gada 9.jūlija spriedumu atcēla apgabaltiesas 2012.gada 11.oktobra spriedumu un nosūtīja lietu jaunai izskatīšanai apgabaltiesā.

[10] Uz tiesas sēdi apgabaltiesā pieteicējs neieradās, no pieteicēja apgabaltiesā 2014.gada 24.janvārī saņemts iesniegums ar lūgumu izskatīt lietu bez viņa klātbūtnes. Iesniegumā norādīts, ka pieteicējs uztur 2008.gada 13.novembra iesniegumu Dabas aizsardzības pārvaldei par kompensācijas saņemšanu.

Uzklausot procesa dalībnieku viedokli, Administratīvā apgabaltiesa atzina, ka lietu ir iespējams izskatīt bez pieteicēja piedalīšanās tiesas sēdē.

Birojs uzturēja apelācijas sūdzību un norādīja, ka lietā vērtējams Biroja atteikuma tiesiskums. Ir stājušās spēkā jaunas tiesību normas, kas reglamentē kompensāciju piešķiršanas kārtību.

Trešā persona apelācijas sūdzību neatzina, norādīja uz apstākļiem, kas bija saistīti ar īpašumtiesību atjaunošanu.

Motīvu daļa

[11] Pārbaudījusi lietas materiālus un noklausījusies administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka Biroja apelācijas sūdzība ir pamatota, bet pieteikums daļā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu ir noraidāms.

[12] Atbilstoši pieteikumā un pieteicēja paskaidrojumos norādītajam konstatējams, ka pieteicēja mērķis ir viņa tiesību atzīšana uz atlīdzību par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem dabas liegumā.

Kompensāciju likums, kas bija spēkā laikā, kad pieteicējs vērsās iestādē ar iesniegumu un kad pirmās instances tiesa izskatīja lietu, ir zaudējis spēku 2013.gada 1.jūnijā, jo stājās spēkā 2013.gada 4.aprīlī pieņemtais likums „Par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās".

Šajā lietā pieteicējs konsekventi norāda, ka uztur 2008.gada 13.novembra iesniegumā Dabas aizsardzības pārvaldei izteikto lūgumu par atlīdzības piešķiršanu par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem saskaņā ar Kompensāciju likumu.

Parasti tiesām, lemjot par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ir jāpiemēro tās normas, kas ir spēkā lietas izskatīšanas laikā.

Augstākā tiesa līdzīgā lietā norādījusi, ka, lai konstatētu, vai pieteicējs pamatoti iebilst iestādes atteikumam izmaksāt viņam kompensāciju un ir tiesīgs saņemt kompensāciju, ko viņš uzskata par viņam pienākošos, pieteicēja tiesības uz atlīdzību vērtējamas atbilstoši Kompensāciju likumam (*sk. Augstākās tiesas 2014.gada 3.marta sprieduma lietā Nr.SKA-0028-14 7.punktu*).

Apgabaltiesa no zemesgrāmatas informācijas konstatē, ka 2012.gada 27.janvārī pieteicējs un I.K. īpašumu /Nosaukums A/ atsavinājuši, to pārdodot SIA /Nosaukums D/ (zemesgrāmatu tiesneša 2012.gada 2.februāra lēmums par īpašuma tiesību izbeigšanos).

Līdz ar to pieteicējam sakarā ar īpašuma /Nosaukums A/ pārdošanu vairs nepastāv arī tiesības saņemt kompensāciju saskaņā ar jauno regulējumu, kas, kā to pamatoti norādīja Biroja pārstāvis tiesas sēdē, ievieš būtiskas atšķirības kompensācijas par

saimnieciskās darbības ierobežojumiem valsts un pašvaldības nozīmes aizsargājamās teritorijās piešķiršanai. Tostarp kompensācijas saskaņā ar jauno regulējumu var saņemt zemju īpašnieki, kuri nesaņēma kompensācijas saskaņā ar Kompensāciju likumu.

[13] Apgabaltiesa lietā konstatē šādus apstākļus.

[13.1] Ar Zemes komisijas lēmumu (*lietas 1.sējuma 71.lapa*) nolemts atjaunot J.T. īpašuma tiesības uz Andrupenes pagasta /Nosaukums C/ mājas zemi 11,87 ha platībā Tuvo-Klismetu sādžā; atjaunot īpašuma tiesības uz Andrupenes pagasta /Nosaukums C/ mājas zemi 11,87 ha platībā P.T. un I.K., konstatējot, ka 1994.gada 6.decembrī noslēgta vienošanās starp I.K. un P.T. par to, ka savu mantojamo daļu 11,8 ha platībā viņi sadala trīs vienādās domājamās daļās pa 3,96 ha katram, 1/3 daļu labprātīgi iedalot D.T..

[13.2] Centrālā zemes komisija ar 1995.gada 7.augusta lēmumu (*lietas 1.sējuma 14.lapa*) izskatīja I.K. ierosināto zemes strīda lietu par zemi, kas 1940.gadā piederēja V.T. 23,74 ha platībā, kurā I.K. apstrīdēja D.T. tiesības uz mantojamo zemi.

Ar minēto lēmumu citastarp atstāti spēkā Zemes komisijas lēmums un Krāslavas rajona zemes komisijas 1995.gada 30.marta lēmums J.T., P.T., I.K. un D.T. zemes lietā. Noteikts, ka robežas starp mantiniekiem nosakāmas pēc savstarpējās vienošanās, kā arī uzdots Andrupenes pagasta zemes komisijai, izlemjot jautājumu par V.T. mantinieku zemes īpašuma tiesībām, ņemt vērā V.T. testamentu par labu H.T..

[13.3] Valsts zemes dienesta 2010.gada 9.novembra izziņā (*lietas 1.sējuma 121.-123.lapa*) norādīts, ka saskaņā ar Andrupenes pagasta kadastra daļas inspektores 1996.gada 24.maija izziņu V.T. mantojamās zemes platības daļa kā līdzvērtīga tiek pārnesta uz Andrupenes pagasta Litvinu sādžu, tāpēc A.L. zemes robežu plāns tiek sadalīts divos atsevišķos zemes gabalos.

Centrālās zemes komisijas 1995.gada 7.augusta lēmumam pievienotajā grafiskajā pielikumā norādīts, ka no A.L. pastāvīgā lietošanā piešķirtās zemes viens zemes gabals tiek atdots mantiniekiem P.T. un I.K. 6,5 ha platībā, kura robežas ierādītas 1994.gada 9.septembrī.

[13.4] No saimniecības /Nosaukums E/ zemes 12,1 ha kopplatībā (sākotnējais zemes robežu plāns izgatavots 1994.gada 29.septembrī) atdalīts zemesgabals 6,5 ha kopplatībā. Atdalītie zemes gabali iemērīti 1996.gada 24.jūnijā un lietā iesniegtie saimniecības /Nosaukums E/ un īpašuma /Nosaukums A/ zemes robežu plāni izgatavoti 1997.gada 11.februārī (*lietas 1.sējuma 158.-161.lapa*).

[13.5] Andrupenes pagasta padome 2008.gada 25.janvārī, izskatot P.T. 2008.gada 15.janvāra iesniegumu par lietojamās zemes platību precizēšanu, ar lēmumu Nr.4/6 „Par zemes platību precizēšanu" precizēja zemes platību zemei ar kadastra Nr./numurs C/uz 7,1 ha, piešķirot nosaukumu /Nosaukums A/, nosakot lietošanas mērķi 0102 (mežsaimniecība), nosakot apgrūtinājumus – valsts ceļa aizsargjosla, EPL aizsargjosla, Rāznas nacionālais parks (*lietas 1.sējuma 59.lapa*).

[13.6] Ar VZD 2008.gada 2.jūlija lēmumu (*lietas 1.sējuma 48.lapa*) pieteicējam un I.K. atjaunotas īpašuma tiesības vienādās domājamās daļās uz Krāslavas rajona Andrupenes pagasta mantojamo zemi ar nosaukumu /Nosaukums A/, 6,5 ha kopplatībā, kadastra apzīmējums /numurs A/. Minētā lēmuma 3.punktā norādīts, ka P.T. un I.K. ar Andrupenes pagasta zemes komisijas 1994.gada 6.decembra lēmumu tika atjaunotas īpašuma tiesības uz 3,96 ha no mantojamās zemes katram. Savukārt 6.punktā norādīts, ka zemes vienība ar kadastra apzīmējumu /kadastra numurs/ ir ierādīta 1994.gada 9.septembrī, zemes robežu plāns reģistrēts Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā. 9.punktā norādīts, ka Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā ir reģistrēti nekustamā īpašuma apgrūtinājumi, tostarp Rāznas dabas parka ainavu aizsardzības teritorija 6,5 ha.

[14] Kompensāciju likums stājās spēkā 2006.gada 1.janvārī. Kompensāciju likuma 4.pants noteica zemes īpašnieku tiesības uz valsts kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem valsts izveidotajās aizsargājamās teritorijās. Likuma 5.panta pirmā daļa noteica, ka tiesības prasīt kompensāciju ir zemes īpašniekam, kura īpašuma tiesības uz zemi nostiprinātas zemesgrāmatā, ja zemes robežas starp vairāku zemes īpašnieku vai tiesisko valdītāju īpašumiem ierīkotas atbilstoši Nekustamā īpašuma valsts kadastra likumā un Civillikumā noteiktajām prasībām. Savukārt likuma 5.panta otrā daļa noteica, ka kompensācija jāpieprasa kopīpašniekiem, savstarpēji vienojoties.

Savukārt Kompensāciju likuma 6.panta otrā daļa noteica, ka atlīdzību par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem piešķir, ievērojot šā likuma 5.panta pirmajā daļā minēto nosacījumu, ja mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi ir noteikti pēc tam, kad: 1) pieņemts lēmums par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu; 2) noslēgts līgums ar VAS „Latvijas Hipotēku un zemes banka" par zemes īpašuma izpirkšanu; 3) stājies spēkā tiesas nolēmums par zemes iegūšanu īpašumā; 4) pamatojoties uz tiesisku darījumu, īpašuma tiesības uz zemi nostiprinātas zemesgrāmatā; 5) attiecīgais zemes īpašums pieņemts mantojumā.

Kompensāciju likumā kā viens no kompensācijas veidiem mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem valsts izveidotajās aizsargājamās teritorijās bija paredzēta atlīdzība – vienreizējs maksājums no valsts budžeta (1.panta pirmās daļas 1.punkts un 3.panta pirmās daļas 1.punkts), kuru bija tiesīgs saņemt attiecīgā zemesgabala īpašnieks. Kompensācijas likuma 6.panta otrās daļas punktos precizēti kompensāciju gadījumi, ņemot vērā konkrētus īpašumtiesību iegūšanas vai īpašumtiesību atjaunošanas faktiskos apstākļus.

Satversmes tiesa 2012.gada 7.jūnija spriedumā lietā Nr.2011-19-01 „Par likuma „Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos" 6.panta otrās daļas 4.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91.panta pirmajam teikumam un 105.pantam" cita starpā norādīja, ka atlīdzība kompensē zaudēto mantisko labumu, kuru zemes īpašnieks neiegūst tāpēc, ka saskaņā ar normatīvajiem aktiem teritorijai ir noteikta īpaša aizsardzība un ar to saistīti saimnieciskās darbības ierobežojumi. Tā kā atlīdzībai ir ekonomiska vērtība, tiesības to prasīt par

ierobežojuma noteikšanu ir mantiska rakstura tiesības (*sk. sprieduma 9.punktu*).

Kompensāciju likuma 6.panta otrajā daļā norādītie nekustamā īpašuma iegūšanas tiesiskie pamati ir dažādi. Taču visām šajā tiesību normā minētajām personu grupām tiek piemērots vispārīgais kompensācijas piešķiršanas nosacījums, kas ietverts Kompensāciju likuma 5.panta pirmajā daļā. Proti, tiesības saņemt kompensāciju ir zemes īpašniekam, kura īpašuma tiesības uz zemi nostiprinātas zemesgrāmatā. Līdz ar to tikai tādām personām, kuras nekustamo īpašumu ieguvušas uz kāda no Kompensāciju likuma 6.panta otrajā daļā minētajiem pamatiem un savas īpašuma tiesības nostiprinājušas zemesgrāmatā, ir tiesības saņemt kompensāciju par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumu (*sk. sprieduma 12.punktu*). Kompensāciju likuma 6.panta otrās daļas 1., 2., 3. un 5.punktā minētajām personām tiesības prasīt kompensāciju rodas ar brīdi, kad tās nostiprina savas īpašuma tiesības zemesgrāmatā. Tātad visām šīm personām ir paredzēts viens priekšnoteikums kompensācijas saņemšanai - īpašuma tiesību nostiprināšana zemesgrāmatā. Likumdevējs šīm personām nav noteicis pienākumu īpašuma tiesības nostiprināt zemesgrāmatā pirms mežsaimnieciskās darbības ierobežojuma noteikšanas (*sk. sprieduma 13.punktu*).

[15] Pieteicējs kompensāciju pieprasīja 2008.gada 13.novembrī, pēc īpašuma /Nosaukums A/ reģistrācijas zemesgrāmatā (2008.gada 3.septembris). Biroja atteikums izmaksāt kompensāciju balstīts uz to, ka minētajam īpašumam mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi ir noteikti pirms lēmuma par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu pieņemšanas.

Ņemot vērā [13] konstatētos faktus, secināms, ka ar Zemes komisijas lēmumu pēc būtības zemes īpašuma /Nosaukums F/ bijušā īpašnieka V.T. mantiniekiem īpašuma tiesības tika nevis atjaunotas, kā tas kļūdaini norādīts Zemes komisijas lēmumā, bet gan atzītas atbilstoši likuma „Par zemes komisijām" 2.panta otrās daļas 5.punktam. Lēmumu par īpašuma tiesību atjaunošanu var pieņemt tikai pēc zemes robežu ierādīšanas (iemērīšanas), zemes robežu ierādīšanas akta sastādīšanas un zemes robežu plāna izgatavošanas, proti, kad zeme ir pilnībā identificējama.

Mantojamā zeme pieteicējam un trešajai personai ierādīta kā līdzvērtīga /Nosaukums C/ zemei citā vietā 1994.gada 9.septembrī, bet robežas konkrētajam zemes gabalam iemērītas un zemes robežu plāns sagatavots 1996.gada 24.jūnijā. Tādējādi pieteicējam un trešajai personai īpašuma tiesības varēja tikt atjaunotas ne ātrāk kā 1996.gada 24.jūnijā.

No lietas materiāliem izriet, ka mantojamās zemes īpašuma tiesību atjaunošanas process netika turpināts, pieteicēja ieskatā ne viņa vainas dēļ. Pieteicējs lietā esošajos paskaidrojumos norādījis uz to, ka bija pazuduši dokumenti, nav zinājis par māsas vēršanos ar sūdzību Centrālajā zemes komisijā un par pieņemto lēmumu attiecībā uz īpašumtiesību atjaunošanu (*sk., piemēram, pieteicēja 2008.gada 16.decembra iesniegumu Birojam lietas 1.sējuma 31.-32.lapa*). No pieteicēja paskaidrotā apgabaltiesa secina, ka faktiski pēc Zemes komisijas lēmuma pieņemšanas pieteicējs zināja, ka mantojamās /Nosaukums C/ zemes īpašumtiesību atjaunošanas process nav pabeigts, taču viņam pašam vien zināmu apsvērumu dēļ šis process netika turpināts, lai īpašumtiesības atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam tiktu atjaunotas un nostiprinātas zemesgrāmatā.

Tikai 2008.gada 15.janvārī pieteicējs Andrupenes pagasta padomē iesniedza iesniegumu par zemes platības precizēšanu, lietošanas mērķi, apgrūtinājumu noteikšanu. Īpašuma tiesību atjaunošanas process noslēdzās, saskaņā ar spēkā esošajām tiesību normām pieņemot Andrupenes pagasta padomes 2008.gada 25.janvāra lēmumu, pēc tam attiecīgi VZD 2008.gada 2.jūlija lēmumu un veicot īpašumtiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā.

Mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi teritorijā, kurā ietilpst nekustamais īpašums /Nosaukums E/ un no tā atdalītais īpašums /Nosaukums A/, noteikti 2004.gada 24.aprīlī, kad stājās spēkā Dabas parka „Rāzna" noteikumi.

Tādējādi Lēmumā izdarīts pareizs secinājums, ka formāli neizpildās Kompensāciju likuma 6.panta otrās daļas 1.punkta nosacījums – atlīdzību par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem piešķir, ja mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi ir noteikti pēc tam, kad pieņemts lēmums par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu. Proti, ierobežojumi ir noteikti pirms VZD 2008.gada 2.jūlija lēmuma pieņemšanas par zemes īpašuma tiesību uz zemi ar nosaukumu /Nosaukums A/ 6,5 ha kopplatībā atjaunošanu pieteicējam un l.K..

[15] Nav strīda, ka īpašumam /Nosaukums A/ ir noteikts apgrūtinājums –dabas parka „Rāzna" ainavu aizsardzības zonas teritorija. Uz to ir attiecināms Rāznas nacionālā parka likums un Ministru kabineta 2007.gada 26.jūnija noteikumi Nr.447 „Rāznas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" (turpmāk Noteikumi Nr.447), bet no 2004.gada 24.aprīļa bija attiecināmi Dabas parka „Rāzna" noteikumi.

[15.1] Dabas parka „Rāzna" noteikumi izdoti saskaņā ar likumu „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" un bija spēkā līdz 2007.gada 30.novembrim. Minēto noteikumu 2.punktā paredzēts, ka dabas parka teritorijā ir spēkā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, ja šajos noteikumos nav noteikts citādi. Noteikumu 7.punkts paredzēja, ka dabas parka zonā pieļaujamas kailcirtes, kuru platība nav lielāka par vienu hektāru.

Noteikumu 3.punktā tika noteikts, ka dabas parka „Rāzna" platība ir 53200 ha un ka dabas parka funkcionālo zonu shēma noteikta šo noteikumu 1.pielikumā, bet funkcionālo zonu robežas – 2.pielikumā. Atbilstoši 1.pielikumam konstatējams, ka dabas parka „Rāzna" funkcionālajā zonā ietilpst Andrupenes pagasta teritorija.

No noteikumu 2.pielikuma „Dabas parka „Rāzna" iedalījums funkcionālajās zonās" 12.punkta „Dabas lieguma „Litavnīku Mēness kalendārs" robežu apraksts" redzams, ka dabas lieguma robežas noteiktas pa šādiem punktiem: uz ziemeļiem pa zemes īpašuma (kadastra Nr./numurs D/) rietumu robežu līdz zemes īpašuma (kadastra Nr./numurs E/) dienvidu robežai (12.3.apakšpunkts); uz rietumiem un ziemeļiem pa zemes īpašuma (kadastra Nr./numurs E/) dienvidu un rietumu robežu līdz zemes īpašuma (kadastra Nr./numurs F/) dienvidrietumu robežai; uz ziemeļrietumiem un ziemeļiem pa zemes īpašuma (kadastra Nr./numurs F/) dienvidrietumu un rietumu robežu līdz 1.šķiras valsts ceļam P-57 Dagda-Andrupene-Malta.

Apgabaltiesa secina, ka minētajos Ministru kabineta noteikumos ar pietiekami lielu detalizāciju bija noteiktas zemes (zemes gabali, norādot to kadastru numurus), uz kurām attiecināmi dabas parkos noteiktie ierobežojumi. Proti, zemes gabalu īpašnieki varēja un viņiem vajadzēja uzzināt par dabas lieguma esamību viņu zemes īpašumā.

[15.2] Rāznas nacionālā parka likuma, kas spēkā no 2007.gada 1.janvāra, 1.pants noteic, ka Rāznas nacionālais parks ir valsts nozīmes īpaši aizsargājama dabas teritorija. Parka izmantošanas un aizsardzības kārtību nosaka Noteikumi Nr.447, kuru 18.punktā reglamentēti aizliegumi dabas lieguma zonā, citstarp paredzot, ka nedrīkst cirst kokus galvenajā cirtē un rekonstruktīvajā cirtē (18.7.apakšpunkts); cirst kokus kopšanas cirtē (izņemot slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus saskaņā ar šo noteikumu 18.27.9.apakšpunktu un citiem normatīvajiem aktiem), ja valdaudzes vecums pārsniedz: priežu un ozolu audzēm – 60 gadu; egļu, bērzu, melnalkšņu, ošu un liepu audzēm – 50 gadu; apšu audzēm – 30 gadu (18.8.apakšpunkts).

[15.3] Likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 13.panta pirmā daļa noteic, ka (..) dabas liegumus, dabas parkus (..) izveido Ministru kabinets. Atbilstoši šā panta piektajai daļai reģionālā vides pārvalde mēneša laikā pēc tam, kad stājies spēkā likums vai Ministru kabineta noteikumi par aizsargājamās teritorijas izveidošanu vai zonējuma noteikšanu, vai robežu izmaiņām, rakstveidā informē zemes īpašnieku par īpašuma tiesību aprobežojumiem.

2010.gada 9.marta tiesas sēdes laikā Biroja pārstāve norādīja, ka pieteicējs 2005.gada oktobrī ar Daugavpils reģionālās vides pārvaldes 2005.gada 6.oktobra vēstuli Nr.2.3.3.-7./3078 „Par jauno Natura 2000 – Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju – izveidošanu" (*lietas 1.sējuma 76.lapa*) tika informēts par to, ka pieteicēja īpašumā esošā zeme ar kadastra Nr./numurs G/ir iekļauta dabas parkā „Rāzna". Pieteicējs atzina, ka šo vēstuli ir saņēmis, taču uzskata, ka tai attiecībā uz īpašuma iekļaušanu dabas parkā ir informatīvs raksturs un tajā nav ziņu par liegumu (*sk. tiesas sēdes protokolu lietas 1.sējuma 80.lapā*).

Apgabaltiesa piekrīt pieteicējam, ka vēstulei ir informatīvs raksturs. Taču ievērojot, ka minētajā vēstulē cita starpā ir iekļauta informācija par normatīvajiem aktiem, kas satur dabas parku reglamentējumu, nav pamatots pieteicēja arguments, ka viņš līdz pat 2008.gadam, kad saņēma atteikumu meža izziņanai īpašumā /Nosaukums A/, nezināja un nevarēja zināt, ka viņam ir atzītas īpašumtiesības uz īpašumu /Nosaukums A/, ka īpašumā /Nosaukums A/ esošā zeme atrodas dabas parka teritorijā un ka dabas parkā „Rāzna" cita starpā ir noteikti konkrēti saimnieciskās darbības ierobežojumi, tostarp ierobežojums mežsaimnieciskajai darbībai.

Līdz ar to nav pamatots pieteicēja arguments, ka valsts un pašvaldības iestādes viņu maldinājušas. Likumdevējs ir noteicis, ka reģionālā vides pārvalde ir iestāde, kura informē zemes īpašnieku par konkrēto īpašuma tiesību aprobežojumu. Neskaidrību gadījumā pieteicējam bija tiesības vērsties reģionālajā vides pārvaldē un arī pašvaldībā.

[16] Likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" (*redakcijā, kas bija spēkā gan 2004.gadā, kad tika izveidots dabas parks „Rāzna", gan 2008.gadā, kad pieteicējs atjaunoja īpašumtiesības*) 29.pants noteica, ka zemes īpašniekiem un lietotājiem aizsargājamās teritorijās ir tiesības uz normatīvajos aktos noteiktajiem nodokļu atvieglojumiem un ka zemes īpašniekiem ir tiesības arī uz likumā noteikto kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās, tai skaitā likumā noteiktajos gadījumos – tiesības saņemt atlīdzību vai prasīt viņiem piederošās zemes apmaiņu pret līdzvērtīgu valsts vai pašvaldības zemi. Attiecīgi 30.pants noteica, ka šā likuma 29.pantā paredzētās kompensācijas piešķiršanas nosacījumus un kārtību nosaka atsevišķs likums.

Tādējādi likums noteica zemes īpašnieku tiesības likumā noteiktajā gadījumā saņemt atlīdzību vai prasīt zemes apmaiņu gadījumā, ja zemei noteikti saimnieciskās darbības ierobežojumi.

Savukārt likuma 34.pants noteica, ka aizsargājamās teritorijās zemes īpašuma tiesības bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem var atjaunot un zemi fizisko un juridisko personu īpašumā var nodot tikai tad, ja šīs personas apņemas ievērot aizsargājamās teritorijas aizsardzības un izmantošanas noteikumus un dabas aizsardzības plānu (panta pirmā daļa). Šā panta pirmajā daļā minētās prasības norādāmas lēmumā par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu vai zemes piešķiršanu īpašumā par samaksu (panta otrā daļa).

No likumā minētā secināms, ka nepastāv aizliegums īpašumtiesību atjaunošanai uz zemi, kas iekļauta aizsargājamā teritorijā.

Apgabaltiesa jau iepriekš [15.2] punktā atzina, ka pieteicējs bija informēts par to, ka mantojamā zeme atrodas dabas parka teritorijā. No minētā secināms, ka pieteicējs, vēršoties ar attiecīgiem iesniegumiem pašvaldībā un Valsts zemes dienestā, lūdza atjaunot īpašumtiesības uz zemi, kurai ar normatīvajiem aktiem noteikti konkrēti ierobežojumi. Attiecīgi Andrupenes pagasta padomes 2008.gada 25.janvāra lēmumā un VZD 2008.gada 2.jūlija lēmumā norādīts uz nekustamā īpašuma apgrūtinājumu – zeme atrodas Rāznas dabas parka teritorijā.

[17] Kompensāciju mehānisms īpašniekiem, kuru zemes atrodas aizsargājamās teritorijās, tika noteikts Kompensāciju likumā.

Likums sākotnēji paredzēja divus kompensācijas veidus: atlīdzību un zemes maiņu pret līdzvērtīgu zemesgabalu, vienlaikus nosakot, ka var piešķirt vienu no kompensācijas veidiem (likuma 3.panta pirmā daļa un 5.panta trešā daļa redakcijā līdz 2008.gada 1.janvārim). Likumprojekta anotācijā citstarp tika prognozēts, ka kopējās maināmās platības būs 80653 ha, vidēji 13442 ha gadā. Normas tika paredzētas kā speciālās normas attiecībā pret citiem likumiem, kas, piemēram, regulē valsts un pašvaldību mantas atsavināšanu (tajā skaitā zemes maiņu) un dažādus maksājumus no valsts un pašvaldību budžetiem un kurus konkrētajā gadījumā nav iespējams piemērot pēc to būtības. Tika norādīts, ka tādējādi tas atvieglos likumprojektā paredzēto procedūru īstenošanu, kas būtu problemātiska, regulējot kompensācijas jautājumus ar zemāka līmeņa normatīvajiem aktiem (piemēram, Ministru kabineta noteikumiem) (*sk.* http://helios-web.saeima.lv/bi8/lasa?dd=LP0649_0). Turklāt sākotnējā redakcijā zemes maiņas tiesības tika atsevišķi reglamentētas likuma 7.pantā.

Ar 2008.gada 1.janvāri norma par zemes maiņu tika izslēgta no likuma, nosakot, ka konkrētos gadījumos personām ir tiesības uz zemes atpirkšanu. 2007.gada 8.novembra likuma „Grozījumi likumā „Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos”” anotācijā tika norādīts, ka 2006.gada 19.decembrī likumā tika izdarīti grozījumi, kas paredz, ka likuma normas, kas regulē valsts zemes maiņu, stājas spēkā ar 2008.gada 1.janvāri. Pēc privatizācijas procesa pabeigšanas ieviest zemes maiņu kā vienu no kompensācijas veidiem ir problemātiski, jo valsts rīcībā nav pietiekami brīvu zemes platību, kuras varētu piedāvāt apmaiņai pret zemi īpaši aizsargājamās dabas teritorijās. Valsts rīcībā nav lauksaimniecībā izmantojamo zemju, kuras varētu piedāvāt zemes maiņai. No zemes maiņai piedāvātajām valsts meža zemēm tikai 9768 hektāri veido zemes vienības, kurās nav koku ciršanas ierobežojumi, šī platība ir pietiekama, lai apmierinātu 1/3 meža zemes īpašnieku pieprasījumus. Atbilstoši meža valsts reģistrā apkopotās informācijas izvērtējumam, zemes maiņai var būt nepieciešami aptuveni 28520 hektāri meža zemju (*sk. http://titania.saeima.lv/LIVS/SaeimaLIVS.nsf/0/953A0949A4DA0F82C225736E003A5602?OpenDocument*).

Kā redzams no Kompensāciju likuma grozījumiem, kompensāciju piešķiršana zemes īpašniekiem vairākkārt ir tikusi apturēta, normas grozītas, kompensācijas ekonomisku apsvērumu dēļ nav tikušas izmaksātas.

Vienlaikus apgabaltiesa konstatē, ka minētais kompensāciju mehānisms ir izveidots papildus citiem regulējumiem, tostarp regulējumam attiecībā uz zemes reformu, kuras ietvaros bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem likumā noteiktajos gadījumos tika paredzēta iespēja veikt zemes platību maiņu vai pieprasīt īpašuma kompensācijas sertifikātus.

Likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas lauku apvidos” 12.pants noteic, ka, īpašumtiesības bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem atjaunojamas visā agrāk piederējušajā platībā, izņemot likumā minētos gadījumus, tostarp, ja uz viņiem agrāk piederējušās zemes platības vai tās daļas likumīgi ir izvietoti republikas nozīmes dabas aizsardzības objekti, kuru zeme nodota dabas aizsardzības iestāžu lietošanā un citi valsts īpaši aizsargājamie dabas objekti (vai to daļas) (..). Šādā gadījumā ar viņu piekrišanu piešķirama līdzvērtīga zemes platība pagasta vai rajona robežās, vai, ja tādas nav, atbilstoši likuma 13.panta reglamentējumam, neapmierinātie pieprasījumi nosūtāmi attiecīgi rajona zemes komisijai vai Centrālajai zemes komisijai. Atbilstoši likuma „Par zemes reformas pabeigšanu lauku apvidos” 2.panta piektajai daļai, ja vēl nav uzsākta tās zemes robežu ierādīšana (uzmērīšana), uz kuru tiek atjaunotas zemes īpašuma tiesības, bijušajam zemes īpašniekam vai viņa mantiniekiem ir tiesības no šīs zemes atteikties un pieprasīt par to īpašuma kompensācijas sertifikātus likumā noteiktajā termiņā. Šā likuma 16.panta pirmajai daļai bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem, kuriem nav atjaunotas īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu vai par to nav piešķirti īpašuma kompensācijas sertifikāti, līdz 2007.gada 28.decembrim bija jāiesniedz Centrālajai zemes komisijai pieprasījums par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu.

No izskatāmā gadījuma faktiskajiem apstākļiem neizriet, ka pieteicējam pēc īpašuma /Nosaukums A/ iekļaušanas dabas parka „Rāzna” teritorijā būtu tiesības saņemt īpašumam /Nosaukums A/ līdzvērtīgu zemes gabalu zemes reformas ietvaros, uz ko norādīts arī Centrālās zemes komisijas 2013.gada 27.novembra vēstulē Nr.214S/95/13-1 (*lietas 2.sējuma 29.lapa*).

[18] Apgabaltiesa uzskata, ka konkrētajā gadījumā būtiska nozīme ir tam, ka pieteicējs kā padomju laikā atņemtās zemes īpašnieka mantinieks ir izmantojis savas tiesības saņemt atpakaļ zemes īpašumu. Proti, viņš zemes reformas ietvaros izteica šādu savu vēlmi, un konkrētajā gadījuma nav pastāvējuši ne faktiski, ne tiesiski šķēršļi zemes īpašuma atgūšanai.

Tiesas sēdē apgabaltiesā (*sk. 2013.gada 23.oktobra tiesas sēdes audioierakstu, 00:16:59*) pieteicējs norādīja, ka pat gadījumā, ja būtu iespējama zemes maiņa, viņš nevēlētos zemes maiņu, jo tā ir tēva zeme, zeme blakus tēva mājām. Pieteicējs lūgumu par zemes maiņu nekad nav izteicis.

Tādējādi pieteicēja situācijā, ņemot vērā pieteicēja gribu, ir notikusi īpašuma tiesību atjaunošana uz zemes gabalu, kas iekļauts īpaši aizsargājamā teritorijā un kuram tādēļ noteikti mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi.

Attiecīgi, kā jau apgabaltiesa norādīja iepriekš [16] un [17] punktā, pieteicējam kā zemes īpašniekam aizsargājamā teritorijā, bija tiesības uz normatīvajos aktos noteiktajiem nodokļu atvieglojumiem, kā arī Kompensāciju likumā noteikto kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem, ja vien izpildās konkrētas likuma prasības.

Pieteicēja gadījumā laikā, kad viņš iesniedza pieprasījumu kompensācijas piešķiršanai, neizpildījās viens no likuma nosacījumiem – pieteicējs nekustamo īpašumu nebija ieguvis uz viena no Kompensāciju likuma 6.panta otrajā daļā minētajiem pamatiem.

Līdz ar to konkrētajos faktiskajos apstākļos nav pamata pieteicējam labvēlīga administratīvā akta izdošanai, piešķirot atlīdzību par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem īpašumā /Nosaukums A/ saskaņā ar Kompensāciju likuma normām, un pieteikums ir noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt P.T. pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, piešķirot atlīdzību par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem īpašumam /Nosaukums A/, kuram noteikts apgrūtinājums –Rāznas nacionālā parka dabas lieguma zona.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja S.Gintere

Tiesneses I.Meldere

M.Osmane